

Sivistysvaliokunta
HE 169/2025 vp

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy kiittää mahdollisuudesta lausua hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esitys korvaa aiemmin voimassa olleen arkistolain. Arkistolain päivitykselle on tarvetta ja esitys tukee nykytilannetta ja huomioi myöhemmin voimaan tulleen tiedonhallintalain ja aiemman arkistolain yhteensovittamisen puutteita. On hyvä, että vanhentunut lainsäädäntö uusitaan ja huomioidaan toimintaympäristön digitalisoituminen.

Laissa säädetään säilytysaikojen määrittämisen vastuista, arkistoinnista ja arkistotoimen tehtävistä. Tiedonhallintalakiin tehdään muutoksia siten, että arkistointi huomioidaan nykyistä yhteentoimivammin osana tiedon elinkaarta. Kannatamme hallituksen esitystä, mutta nostamme seuraavassa esiin muutaman huomion.

Tiedon elinkaaren suunnittelu osana tiedonhallintamallia sekä vastuu arkistoinnin suunnittelusta ja järjestämisestä

Lakiesityksessä vastuu arkistoinnista annetaan tiedonhallintayksikölle. Tiedonhallintayksikkö saa tässä yhteydessä nykytilanteeseen lisää harkintavaltaa päättää itse vastuutahosta. Tämä voi johtaa siihen, että vastuut ovat jatkossa nykyistä heterogeenisempia, mutta toisaalta tukee itsehallintoa ja organisaatioiden parhaan kyvykkyyden mukaista asian järjestämistä. Tiedonhallintamallin hyödyntäminen tiedon ohjaukseen koko elinkaaren ajan vaatii todennäköisesti sekä osaamisen lisäämistä että kyseisten kuvausjärjestelmien kehittämistä. Tiedonhallintayksikön tulee määritellä vastuut omassa organisaatiossaan riittävällä tarkkuudella.

Hallituksen esityksessä esitetään muutoksina tiedonhallintalakiin nykyisen tiedonhallintamallin tietosisällön laajentamista siten, että tiedonhallintamalli jatkossa sisältäisi tiedot myös tietoaineiston arkistoinnista tai tuhoamisesta, arkistoitavista tiedoista, arkistoinnin ja arkiston ylläpidon toimenpiteistä sekä arkistojärjestelmästä tai -paikasta. Tämä tukee tiedon elinkaaren hallinnan näkökulmaa ja lisää toivottavasti myös suunnitelmallisuutta tietoaineistojen käsittelyssä tukien tietojärjestelmäkehitystä ja hallinnollisia toimintamalleja tiedon elinkaaren eri vaiheissa.

Hyvinvointialueyhtiö
Hyvil Oy

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

Välfärdsområdesbolaget Hyvil
Ab

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

Sivistysvaliokunta
HE 169/2025 vp

Täysin ongelmatonta tämä ei kuitenkaan ole, koska tiedonhallintamalleihin on tarpeen tehdä käsittääksemme tätä kautta nykyistä tarkempia kuvauksia (vrt. arkistonmuodostussuunnitelmat ja tiedonohjaussuunnitelmat). Teknisesti ja toiminnallisesti erityisesti tiedonhallintamallien kuvaamiseen käytettävät järjestelmät eivät välttämättä mahdollista tämänkaltaista kuvaamista. Tarvitaankin siis tarkempaa ohjeistusta siitä, miten kuvaukset tulee jatkossa tehdä.

Metatiedot ja digitoiminen aiheuttavat kustannuksia

Lyhyellä aikavälillä esitys aiheuttanee lisäkustannuksia hyvinvointialueille ja hyvinvointiyhtymille mm. metatietojen lisäämisestä ja aineistojen digitoinnista. Esitys ei tuottane hyvinvointialueille ja hyvinvointiyhtymille huomattavia säästöjä, sillä organisaatioilla on jatkossakin oltava omat tietojärjestelmät säilytykseen ja arkistointiin sekä edelleen osa aineistoista on analogisessa muodossa.

Osa aineistoista viedään jo nyt ja jatkossa laajemmin Kantaan, jonka tietosisältö esityksen mukaan tulotaisiin jollakin aikavälillä arkistoidaan Kansallisarkiston palveluun. Kantassa aineistot ovat edelleen hyvinvointialueiden rekisterinpidossa ja vasta pysyvän arkistoinnin vaiheessa rekisterinpidon vastuu siirtyisi kansallisarkistolle. Pidämme ehdottoman järkevänä mallia, jossa arkistointi Kanta-tietojen osalta hoidetaan keskitetysti Kelan toimesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta onkin selvitetty Kanta-tietovarannosta tietojen siirtämistä Kansalliseen arkistotietovarantoon. Tästä on käsittääksemme tehty Julkisen talouden suunnitelmaan varaus kehittämisrahoitukselle ja tätä kautta oletamme, että tästä ei synny hyvinvointialueille kustannuksia. Arkistointisiirron osalta kustannuksia ei ole ilmeisesti vielä selvitetty. Järkevää olisi, että arkistointia voitaisiin tehdä siten, että myös hyvinvointialueiden kustannuksia arkistoinnista voitaisiin karsia myös analogisten aineistojen säilyttämisen näkökulmasta. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että monenlaisia arkistointikustannuksia jää edelleen hyvinvointialueille.

Arkistoinnin laajuudesta ja aineistojen arvioinnista

Yleisen arkistointipäätöksen osalta tulee ottaa huomioon sekä toimialakohtaiset tiedon elinkaaren mukaiset tarpeet sekä välttää tässäkin erilaisten tietoaineistojen ja asiakirjojen turhan laajaa arkistointia (seulontapäätökset ja arvonmääritys ovat oleellisessa roolissa) sekä mahdollisuuksien mukaisesti huolehtia kansallisten yhteisten tietovarantojen kautta toteutettavan arkistointitarkoituksessa tehtävän säilyttämisen tapahtuvan kustannustehokkaalla ja päällekkäisyyksiä välttävällä tavalla. Olemme huolissamme osaamisesta tietoaineistojen arvioinnin osalta tiedonhallintayksiköissä, tukea arviointiin tarvitaan myös arkistolaitokselta sekä tiedonhallintalautakunnalta sen arkistointilain esittämässä tulevassa roolissa. Hyvinvointialueet kaipaavat selkeää ja yhteismitallista ohjeistusta erityisesti vanhojen, niille kunnista ja sairaanhoitopiireistä siirtyneiden aineistojen osalta.

**Hyvinvointialueyhtiö
Hyvil Oy**

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

**Välfärdsområdesbolaget Hyvil
Ab**

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1

Sivistysvaliokunta
HE 169/2025 vp

Mahdollisuus siirtää myös muiden, kuin valtion viranomaisten asiakirjoja kansalliseen arkistotietovarantoon on hyvä asia, tosin hyötyjä tästä mahdollisuudesta voi olla haastavaa ainakin sosiaali- ja terveydenhuollon puolella lyhyellä aikavälillä saada, jos samalla ei päästä eroon paikallisista järjestelmistä.

Tietoturva, varautuminen ja kansallinen turvallisuus

Esityksestä ei selkeästi käy ilmi, onko arkistolaitoksen järjestelmien tietoturva millä tasolla ja onko tietojen kasautumisvaikutus otettu huomioon pitkällä aikavälillä turvallisuusnäkökulmasta. Erityisesti sopimuksellisten siirtojen osalta tämä on siirtäjän näkökulmasta oleellinen asia. Toisaalta nykyisessä toimintaympäristössä kyseisenkaltaisia kasautumisvaikutuksia tulisi tarkastella mm. kriittisen infrastruktuurin tietojen osalta. Vaikka pääasiallisesti arkistointivaiheen tiedot ovat jo melko vanhoja, on mahdollista, että varautumiseen ja turvallisuuteen liittyvää tietoa pääsee kasautumaan tietokantaan, kun eri viranomaisten tietoaaineistoja arkistoidaan. Tätä huolta tukee esityksessä annettu mahdollisuus ns. arkistokopioista tutkimuksen käyttöön jo säilytysajan meneillään ollessa.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Hanna Menna
Erityisasiantuntija

**Hyvinvointialueyhtiö
Hyvil Oy**

www.hyvil.fi

etunimi.sukunimi@hyvil.fi

Y-tunnus: 3324881-1

**Välfärdsområdesbolaget Hyvil
Ab**

www.hyvil.fi

fornamn.efternamn@hyvil.fi

FO-nummer: 3324881-1